Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефон: HEnderson 4-0807, 4-0237
Тел. УНС: HEnderson 4-1016

РІК LX. Ч. 315. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 25-го ЛИСТОПАДА 1952. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS No. 315. JERSEY CITY and NEW YORK. TUESDAY, NOVEMBER 25, 1952. VOL. LX.

ГЕНЕРАЛЬНИЙ СЕКРЕТАРІЯТ ДЛЯ ВИБРАНОГО ПРЕЗИДЕНТА

Вашингтон. — Ген. Двайт Д. Айзенгавер, як нововибраний президент, опрацьовує плян реорганізації виконного бюра, щоб піддати резнородні ділянки праці президента під одноцільну контролю спеціяльного асистента, який діяв би як генеральний секретар при боці президента. Таку реорганізацію порадили знавці урядових стосунків і відповідний плян уже оформлюється. На становище генерального секретаря намічують сен. Генрі Кобота Лоджа з Массачусетс, хоч дехто думає, що він буде призначений на делеґата до Об'єднаних Націй. Тому, що Айзенгавер ще не викінчив складу свого кабінету, імена різних провідних республіканців згадують раз-у-раз як кандидатів на необсаджені ще пости. Часто згадувано між ін. Пола Дж. Гофмана, колишнього директора Адміністрації Економічної Кооперації, одначе Гофман заявив, що під теперішню пору він не може прийняти жадного становища при Айзенгавері.

Ще чотири місця в кабінеті нововибраного президента, Двайта Д. Айзенгавера, не заповнені, а саме: генерального поштмайстра і секретарів рільництва, праці й торгівлі. Крім них ще незаповнені чотири інші пости, які дорівнюють кабінетним становищам, а саме секретарів армії, фльоти й повітряних сил та делеґата до Об'єднаних Націй. Три важливі пости, тобто секретаря стейту, оборони, й внутрішніх справ були обсаджені у четвер минулого тижня, а в п'ятницю проголошено призначення ще двох членів кабінету, тобто секретаря скарбу й генерального прокурора, а теж директора Взаємної Безпеки. Секретарем скарбу став Джордж М. Гомфрі, 62-річний голова сталевого й вугільного підприємства М. А. Ганна в Клівленді; генеральним прокурором настановлений Герберт Бровнел Мол., 48-річний адвокат з Ню Йорку і політичний республіканський стратег, який був особистим керівником виборчих кампаній губ. Тамеса Е. Дюї в рр. 1944 і 1948. Становище директора Взаємної Безпеки дістав Гаролд Е. Стассен, 45 річний предсідник Університету Пенсилвенія, кол. губернатор стейту Мінесоти. Це дуже важливе становище, бо він діє як дорадник секретаря стейту. Стассен знаний з домагання признати Україну суверенною державою, подібно, як Естонію, Латвію й Литву. Це домагання він висловив був у промові крізь радіо 15 січня 1951 р.

Заки Айзенгавер поїде до Кореї, він заповів відвідини в Об'єднаних Націй, може для засягнення інформацій в справі перемир'я в Кореї.

УНРАДА НЕ БАЧИТЬ МОЖЛИВОСТЕЙ ВКЛЮЧИТИСЯ В АКЦІЮ АМЕРИКАНСЬКОГО КОМІТЕТУ ДЛЯ ВИЗВОЛЕННЯ НАРОДІВ РОСІЇ

„Хоч Виконний Орган Української Національної Ради, маючи на увазі важливі інтереси української політики, — бажав включитися в акцію Американського Комітету для Визволення Народів Росії, — проте він не знайшов підстав для своєї співпраці в накресленому проєкті" — стверджує Представництво Виконного Органу УНРади в ЗДА в окремому комунікаті в тій справі. Проте, Представництво висловлює надію, що „заходи заінтересованих чинників, які змагають до встановлення співпраці УНРади з Американським Комітетом, на тому не закінчаться". Комунікат Представництва, проголошений представником Виконного Органу УНРади в ЗДА, керівником його ресорту закордонних справ д-ром Степаном Витвицьким, в цілості — звучить:

Американський Комітет для Визволення Народів Росії, — зложений з визначних американських політичних діячів, від довшого часу заходиться коло справи об'єднання у спільній організації представників поодиноких неросійських країн, що входять у склад СССР, — з метою довести до їх — мовляв, — скоординованої акції проти совєтського режиму. Головним завданням цієї спільної організації, з осідком в Мюнхені, мала б бути пропаґанда шляхом радіоповідомлень із збудованої для тієї цілі радіостанції в Мюнхені. Запропонована Американським Комітетом організаційна структура цієї установи спирається на трьох секторах: — одного, зложеного з 20 представників російських політичних груп, — другого, зложеного з 20 представників т. зв. неросійських національностей і — третього, з таким же самим числом членів, зложеного з діячів науки і культури, при чому чисельне відношення росіян і не-росіян в цьому секторі не є означене. Щождо плятформи в справі основного питання про майбутнє політичне становище поневолених народів СССР, то як Американський Комітет, так і основана його старанням міжнаціональна організація мали б стояти на позиціях — „самовизначення".

На таких то умовах Американський Комітет для Визволення Народів Росії запропонував Виконному Органові УНРади взяти участь у плянованій організації. І хоча Виконний Орган, маючи на увазі важливі інтереси української політики, бажав включитися в акцію Американського Комітету, проте він не знайшов підстав для своєї співпраці в накресленому вище проєкті.

Таке становище було обґрунтоване основно в рішеннях Виконного Органу УНРади в цій справі та в однозгідних з ними постановах Конференції представників усіх українських політичних партій з 24. червня ц. р. в Мюнхені. У безпосередніх переговорах з Американським Комітетом та в письменних декляраціях Виконний Орган УНРади і його Представницт-

(Закінчення на стор. 3.)

ДЕПАРТАМЕНТ СТЕЙТУ НАРАХОВУЄ 491 СОВЄТСЬКИХ ДИВІЗІЙ

Вашингтон. — „Голодні влади" кремлівські провідники і совєтські сателітські країни мають 491 дивізій війська розміщених в Европі й Азії, як це виявив департамент стейту. Департамент остерігає, що Совєтська Росія призначує половину своєї краєвої продукції на воєнну підготовку й тому творить загрозу агресії проти вільного світу. Ці обчислення й доводи подає департамент стейту в книжці „Хай дзвенить воля" (ЛетФрідом Рінг), що охоплює 96 сторінок. Вона призначена в першу чергу для американців, з метою зазнайомити їх з світовим положенням, одначе буде перекладена на чужинні мови й розповсюджена серед різних народів заморем. До книжечки додані ілюстровані мапи Европи й Азії і на них позначені 129 совєтських і 60 сателітських дивізій в Европі, 35 дальших дивізій у Східній Азії і 250 китайських комуністичних дивізій у цій самій області. Департамент стейту не оприлюднив кількости дивізій вільного світу, тільки засадничо зазначив, яка мета Організації Північно Атлантійського Пакту з його запляновавими 55 дивізіями. З них половина — це резерва. Ці дивізії мають бути готові з кінцем поточного року. Наступного року мають бути додані 20 дивізій, між якими Злучені Держави дадуть своїх шість дивізій. Якщо б не було організації Північно Атлантійського Пакту (НАТО), то вільний світ був би виставлений на загрозу втрати 275,000,000 населення на користь Совєтів, твердить департамент стейту.

Хоч теперішня військова картина представляється темною і хоч комуністи опанували 800,000,000 людей, то, як каже департамент стейту, „ми находимо надію в нашій моральній і матеріяльній силі". Вільний світ, за обчисленнями в згаданій книжечці, нараховує 1,430,000,000 населення і значні припаси сталі, олії, вугілля, електричної сили, харчів, міді, алюмінію і інших стратегічних продукцій.

ЗАХІД ХОЧЕ ВИЯСНЕНЬ ДО ІНДІЙСЬКОЇ РЕЗОЛЮЦІЇ В СПРАВІ КОРЕЇ

Об'єднані Нації, Н. Й. — Представники 21 країни, які підтримали становище представників Об'єднаних Націй на переговорах в Панмунджом проти примусової репатріяції полонених в Кореї, відбули вчора окремі наради в справі індійської резолюції відносно полонених і рішили домагатись від Індії дальших вияснень в тій справі. Домагання вияснень відноситься до перевірених нових компромісових пропозицій, що їх вніс індійський представник в цій справі попереднього дня. Свою резолюцію відносно полонених Індія запропонувала ще минулого тижня і ця резолюція мала досить корисний відгомін, хоч з боку деяких країн, зокрема з боку З'єднаних Держав, відразу зголошено низку застережень. Початково індійська компромісова резолюція передбачувала, що Об'єднані Нації повинні прийняти принцип репатріяції всіх полонених, але в дальшому вона передбачувала такий процес в тій справі: негайно після підписання перемир'я всі полонені повинні бути перевезені на острови біля центральної Кореї і там проголошені за звільнених. Рівночасно була б створена невтральна Репатріяційна комісія, що уможливила б негайно репатріяцію тих, що бажають вернутись до своїх країн. Доля тих, які відмовляються від репатріяції, мала б бути вирішена — згідно з індійською резолюцією — найпізніше до 90 днів після перемир'я на загальній політичній конференції в справі Кореї та Далекого Сходу. Деякі західні представники, зокрема американський, негайно висловили свої застереження проти такої постановки справи, домагаючись, щоб доля тих полонених, які відмовляться від репатріяції, була відповідно запевнена вже в резолюції. Тому теж індійський представник зголосив передучора поправку до своєї резолюції, пропонуючи, щоб відповідальність за тих полонених, які відмовляться від репатріяції, перебрали Об'єднані Нації. Представники західних країн на вчорашніх нарадах рішили здержатись від виразного становища теж в справі індійського доповнення до резолюції, домагаючись насамперед ще дальших вияснень до неї. Ці представники теж відмовились піддержати американсько-британські домагання, щоб індійська резолюція мала першенство в нарадах, узалежнюючи своє становище і в цій справі від дальших індійських вияснень до самої резолюції та її останнього доповнення.

Суджені в Празі комуністи признаються до всіх закидуваних їм злочинів

Відень. — Після Р. Сланського і д-ра Клементіса зізнавали дальші два обвинувачені: бувший заступник генер. секрет. компартії Йозеф Франк та бувший заступник міністра промислу Людовік Фрейка. Франк признався, що ще як перекладач в концтаборі в Бухенвальді бив совєтських полонених та висилав їх на смерть. Пізніше саботував народну господарку в той спосіб, що продавав товари Заходові, і не дотримував контрактів із сателітськими державами. Також признався до того, що в колгоспах іменував урядовцями бувших поміщиків, а не здійснював пляну, щоб одночасно з колективізацією поглиблювати і клясову боротьбу між селянством. Людовік Фрейка стримував розвиток важкої продукції в такий спосіб, що ще й досі в Чехословаччині існує обмежене користування електрикою та харчами. В тому місці предсідник перервав Фрейці, заявляючи, що про це буде мова пізніше. (Це значить, що до того злочину має „признаватися" якийсь інший обвинувачений). Фрейка признався до того, що він утримував тісні торговельні взаємини із ЗДА, згори заплатив $18,024,000 за куплену сталеварню в ЗДА, а пізніше, після комуністичного перевороту в ЧСР в 1948 р., президент Труман не дозволив вивести тієї сталеварні до ЧСР. Обвинувачена Марія Свермова виступала як свідок проти Сланського і Слінга. Вона їх обтяжувала своїми свідченнями, та зачала плакати, але радіо у звіті з процесу заявило, що вона „надармо зачинає вдавати, що кається". Жінка обвинуваченого Лондона прислала до суду листа, що відрікається свого чоловіка — „зрадника" і що її старші діти заявили, що залишаться „добрими комуністами ціле своє життя". — В Ізраїлі представники сіоністів заявили, що празький процес має явні протижидівські тенденції. Уряд Ізраїля обіцяє зложити в цій справі відповідну заяву на найближчому засіданні ізраїльського парляменту.

Президент Труман про обов'язки церкви в ЗДА

Вашингтон. — Президент Труман закликав американські церкви, щоб вони вели безупинну боротьбу проти суспільної несправедливости задля поширення братерства й кращого життя. Цей заклик проголосив Труман з нагоди закладання наріжного каменя будови пресвитеріянської церкви в Александрії, коло Вашингтону. Він ствердив зріст кількости церков і числа вірних, одначе висловив думку, що „фізичний зріст не вистачальний", бо „наші церкви не повинні перемінятися в місця, в яких люди [illegible] перед нами світові події або в місця, для попису суспільними становищами." У дальших міркуваннях на тему відповідальности церков президент пригадав про потребу поширювання практичного демократизму тому, що „демократія це в першу чергу духова сила. Демократія оперта на духовій підставі, на вірі в Бога і на зберіганні моральних засад".

Система суспільного забезпечення у небезпеці

Вашингтон. — Торговельна Палата Злучених Держав виявляє, що федеральний уряд зобов'язав себе до таких великих виплат на суспільне обезпечення, яких не може покрити з прибутків. Шоб рятувати цілу систему перед банкротством, треба відповідної дії Конґресу. Палата запитувала своїх членів, тобто провідних бизнесовців в цілій країні, чи вони бажають собі затримати теперішню систему оплат на суспільне забезпечення, чи перемінити її на виплату відповідно до вплат, щоб забезпечити пенсію на старечі роки. Палата подала під застанову членів свій власний плян сфінансування суспільного забезпечення без жадних додатків з федеральних фондів. Цей плян передбачує розширення старечих пенсій теж і на тих, що тепер до неї не мають права. Це можна осягнути відповідною перерібкою теперішніх вплат до фонду суспільного забезпечення і скомбінуванням кількох оплат на одну спільну оплату як від робітників так від підприємців.

Нові успіхи аліянтської авіяції в Кореї

Токіо. — Від сімох днів над територією Північної Кореї — приходить знову до повітряних сутичок між аліянтською авіяцією, що бомбардує воєнні об'єкти у ворожому запіллі, та між ворожими літаками совєтського типу МІҐ, які намагаються в цьому перешкодити, виступаючи до акції зі своїх „протеґованих баз" в Манджурії. Під час вчорашніх повітряних боїв аліянтські літаки знову збили один ворожий літак і другий пошкодили, підносячи [illegible] ворожої авіяції до 16 літаків збитих та 4 пошкоджених. — Майже на всіх ділянках наземного фронту комуністичні війська переводили знову атаки, але тільки обмеженими силами і без більшого значення.

Араби остерігають Австрію перед договором з Ізраїлем

Відень. — Арабські держави остерігають австрійський уряд, щоб він не йшов за Німеччиною та не розпочинав переговорів із Ізраїлем у справі відшкодування для жидів-жертв націзму, як це зробила Західна Німеччина. Арабські держави грозять, що вони будуть виступати проти допущення Австрії до ОН та проти підписання мирового договору з Австрією. Дехто вважає, що ці арабські погрози спричинили те, що досі Австрія не запросила представників світового жидівства до переговорів, хоч австрійський уряд задумував це зробити. Та австрійський уряд заявляє, що досі не розпочато цих переговорів тому, що тепер в Австрії діє тимчасовий уряд, і переговори з жидами розпічне новий уряд, який буде зформований після виборів у лютому 1953 року.

Кількість шкільної молоді зросла на 821,000

Вашингтон. — Краєве Товариство Виховання оцінює, що в поточному шкільному році кількість учнів у публічних школах в цілій країні зросла на 821,000 так, що всіх учнів буде тепер 27,533,054. Попереднього шкільного року було 26,711,656 учнів. На підставі звітів з різних стейтів і територій кількість учительських сил в поточному році зросте на 25,700, а це вказує на труднощі в придбанні учителів для публічних шкіл. Найбільшу недостачу учителів відчувається в сільських околицях, каже товариство, бо, за обчисленнями з минулих років, американські сільські школи запотребовують додатково по 36,000 учителів кожного року, а в біжучім шкільнім році це запотребування зросло до 45,738 учительських сил.

БОРОТЬБА МІЖ РОБІТНИЧИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ ПІСЛЯ СМЕРТИ ҐРІНА

Чи не найзавзятіша боротьба в історії американського робітничого руху передбачається з нагоди смерти Ґріна предсідника Американської Федерації Праці, яка прийшла впродовж дванадцяти днів після смерти Филипа Морея, предсідника Конґресу Індустріяльних Організацій. Всі дотеперішні розмови про об'єднання цих організацій можуть розбитися під час приготування до обрання предсідників в обидвох головних робітничих групах.

Вільям Ґрін, який очолював Американську Федерацію Праці від смерти Ґомперса, помер у п'ятницю 21 листопада в шпиталі в Кошоктон, у стейті Огайо в 82 році життя від серцевої недуги, спричиненої старечим вичерпанням. Ґрін провів майже все своє життя серед робітничого руху. Він народився в 1870 р., в Кошоктон, куди його батько приїхав був як шахтар з Англії. Він самий став шахтарем у 18 році життя і був від 1906 до 1910 окружним предсідником вугільної юнії. Він був вибраний предсідником Американської Федерації Праці, 13 грудня 1924 завдяки підтримці Джана Дж. Луїса, який мав тоді нагоду самий стати головою цієї організації після смерти славного тоді голови Самуїла Ґомперса. З різних осягів за часів Ґріна мабуть найважливіший прийшов в 1935 р. а це, ухвалення першого в Америці робітничого закону, відомого як Краєвий Акт Робітничих Відносин, або коротко Акт Ваґнера. — Похорон Ґріна призначено на понеділок, а вже на вівторок поточного тижня скликана виконна Рада А. Ф. П., щоб вирішити справу проводу цієї організації. Рада складена з Джорджа Міні, як секретаря-скарбника, який на підставі статуту організації веде її справи і з 13 містопредсідників. Без уваги на те, хто буде вибраний предсідником, це становище буде тимчасове аж до конвенції А.Ф.П., яка передбачена в вересні 1953 р. в місті Ст. Луї.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В МЕТРОПОЛІЇ

Збори Ювілейного Комітету У. Н. Союзу

відбулися в домівці „Дністра" в Ню Йорку, дня 23-го листопада. Зборами проводив Дмитро Галичин, секретарював Григорій Герман.

Ювілейний Комітет уконституувався так: Дмитро Галичин голова, Петро Кучма і Марія Демидчук заст. голови, Юліян Баранюк секретар, Юліян Павчак касієр.

До Комісії Програмово-Пропаґандивної вибрані: Адв. М. Пізнак голова, Мартин Малетич місто-голова, д-р Володимир Калина секретар, Л. Івченко, Стефан Шумейко, Василь Гасій, д-р Лука Мишуга і Олекса Литвиненко — члени комісії.

До Комісії Організаційної вибрано: Осип Лисогір голова, Василь Бродський містоголова, Григорій Герман секретар, Михайло Левицький, Степан Курляк, Михайло Ликтей, Іван Бакум, Роман Слободян, Григорій Лучанко.

До Контрольної Комісії обрані: Павло Заболоцький голова; Йозефина Гіббонс і Марія Процак — члени.

В часі нарад пропоновано включити в програму ювілейного свята інсценізацію із Союзового життя, відзначити відділ, який приєднає найбільше число членів в часі ювілейної кампанії.

Всі відділи, які були повідомленні про перші збори в справі Ювілею У. Н. Союзу, повинні вибрати на своїх річних зборах представника до ширшого комітету в справі святкування 60-річного Ювілею У. Н. Союзу.

$14,000 зложено на будову школи і церкви на ювілейному бенкеті оо. Василіян

Минулої суботи оо. Василіяни в Ню Йорку обходили свій десятилітній Ювілей і з тої нагоди об'єднані парафіяльні організації влаштували Бенкет у Вебстер Менор, в якому взяло участь коло 200 осіб. Під час бенкету зложено 14,000 долярів на будову нової парафіяльної школи і церкви в Ню Йорку. Вже раніше зложено на ту ціль 57,000 долярів, так, що загальна сума виносить тепер 71,000 долярів.

1,000 осіб на зустрічі-забаві Братства „Броди"

Братство „Броди" в Ню Йорку, що об'єднує колишніх вояків Української Дивізії, влаштувало минулої суботи в Шато Ґарден в Ню Йорку велику зустріч-забаву, в якій взяло участь понад 1,000 осіб. На цю імпрезу прибуло багато колишніх дивізійників не тільки з Ню Йорку і ближчих околиць, але й з Филаделфії, Ню Гейвен і навіть Бофало. Під час забави хор б. дивізійників відспівав кілька пісень.

Вистава „Боярині" на УНДім

Старанням Комітету будови Народного Дому, у минулу неділю відбулася у залі Фешен Інституту в Ню Йорку перша вистава драматичної поеми Лесі Українки „Боярня". — Прем'єра „Боярині" йшла в кінці квітня цього року й багато нюйоркчан не змогли тоді побачити цю прекрасну і особливо актуальну тепер драму в високоартистичній і вдумливій поставі Театральної Групи, що складається з бувших членів Театральної Студії Й. Гірняка. Головну ролю Оксани відтворила Ліда Крушельницька, — її партнером, — Степаном — був Володимир Лисняк. В інших ролях виступили Іва Куліш, Л. Погребинська, Л. Кукрицька, В. Змій, В. Клій, і М. Василик. Постава — В. Лисняк і В. Змій. Музичне оформлення — проф. В. Кіпа. Костюми: М. Бутович, О. і Ф. Бражники. Увесь прибуток з вистави призначено на фонд У. Н. Дому в Ню Йорку.

75-річчя Арнольда Марґоліна

В суботу, 22. листопада відбулася в Вилки Меморіял Билдінґ в Ню Йорку доповідь Арнольда Марґоліна на тему „Народи і уряди", влаштована заходами ВУАН. Проф. М. Ветухів витаючи прелеґента заявив численній публіці, що саме тепер п. А. Марґолін скінчив 75 років, при чому згадав і за його працю на українському полі, як в Україні так і на еміґрації. По доповіді й широкій дискусії на порушені прелеґентом питання відбулося ще в домівці УВАН гостина, в часі якої різні промовці складали п. Марґолінові побажання, особисті та від установ.

Листопадове Свято в Джерзі Ситі

Роковини Листопадового Зриву відсвятковано в Джерзі Ситі минулої неділі традиційною Святочною Академією, яка відбулася старанням місцевого Відділу УККомітету та парафіяльного хору ім. М. Лисенка. Свято, що відбулося в місцевому Народному Домі, рапочаткував хор американським гимном, а відкрив його коротким вступним словом місцевий парох Всч. о. декан В. Лотович. Святочну промову виголосив представник УККомітету п. Ю. Ревай, колишній прем'єр Карпатської України, підкреслюючи вплив Листопадового Зриву на Карпатську Україну та її національно-державне відродження. В програмі концерту відспівав кілька пісень місцевий хор. ім. М. Лисенка під дириґентурою п. Осипа Стецури, тенор Едвард Камінський, при фортепіяновому акомпаніяменті п-ні Є. Чапельської відспівав кілька стрілецьких пісень, а Уляна Явна віддеклямувала відповідний вірш. Підчас перерви на заклик голови Відділу УКК п. М. Петришина, переведено збірку на цілі УКК, яка дала коло 200 долярів. Свято закінчено українським національним гимном. Слід згадати, що місцева громада крім принагідних збірок на народні цілі, вже в цьому році зложила понад 2,000 долярів на Народний Фонд.

ШЕФ ШТАБУ АРМІЇ ПЕРЕБРАВ ВЛАДУ В ІРАКУ ПІСЛЯ ЗАВОРУШЕНЬ

Баґдад, Ірак. — Шеф штабу іракської армії ген. Нур Алдін Магмуд був призначений вчора новим прем'єром країни та створив новий цивільний уряд, в якому він займає пост прем'єра, міністра оборони та діючого міністра внутрішніх справ. Завдання створити новий уряд Іраку доручив йому реґент країни Емір Абдул Іллаг, після того, як впродовж останніх днів відбулися в столиці великі заворушення, під час яких щонайменше 11 осіб було вбитих і багато поранених, а уряд проголосив виїмкове положення, покликуючи армію, щоб вона привернула порядок і спокій. Самі заворушення були скеровані проти виборчого закону та порядку голосування у невизначених ще нових виборах. Але товпа, користаючи з нагоди, вдерлася теж до Американського Інформаційного Центру, здемолювала його устаткування та спалила на вулиці книжки, брошури та інший інформаційний матеріял, намагаючись підпалити й сам будинок. Демонстрації відбулися по цілому місті і початково демонстранти не тільки вигнали поліцію з вулиць, але й напали на кілька поліційних станиць в місті. Сама поліція відмовлялась вжити сили проти демонстантів впродовж чотирьох годин заворушень і тоді покликано військо, яке з'явилось на вулицях в повному озброєнні і в танках та швидко опанувало ситуацію. Демонстрації, під час яких обкидано камінням теж і британську амбасаду, поступово почали прибирати протизахідний, зокрема протиамериканськo-британський характер. Ген. Нур Алдін Магмуд, перебравши владу, створив цивільний уряд, в склад якого увійшли виключно безпартійні особи. В окремому зверненні до народу новий прем'єр заявляє, що реґент передав йому завдання створити новий уряд і перебрати адміністрацію країни, щоб зберегти мир і порядок після загрозливих заворушень. Демонстрації і заворушення мали внутрішньо-політичний характер.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage privided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
В Джерзі Сиrі і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	$ 6.50	Six months	$ 6.50
На три місяці	$ 3.50	Three months	$ 3.50
Число з понеділка (з англійською частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weakly, English language suppl.)	
На рік	$ 3.00	One year	$ 3.00
На пів року	$ 2.00	Six months	$ 2.00
Недільне видання:			
На рік у ЗДА	$3.75	На рік у Канаді	$4.25
На пів року у ЗДА	$2.00	На пів року в Канаді	$2.25

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSFY CITY 3, N. J.

„ВСЕРЕДИНІ РОСІЇ"

Книжки, що стараються відгадати „російську загадку", мають в Америці ще далі добрий збут. Не диво, бож конфлікт між ЗДА і СССР триває далі. Скільки хитрунства, демагогії, злоби і неправди в тому, що голосять совєтські представники, це річ інтерпретації, яка мусить рахуватись кожного разу ще й з совєтською тактикою та основною ціллю Кремля до підбиття цілого світу. Та ще тяжче американцеві пізнати, що думають в Совєтах народи, а в першу чергу, що думає і чим живе російський нарід. Якраз тим можна пояснити появу великої кількости книжок про Росію, згл. Совєти, на які є далі добрий попит, хоч мало яка з них дає щось дійсно цікавого й нового. Тепер заповіджено знов нову сенсацію, „Щоденник", який списував Френк Равндс, молодий американський кореспондент і дипломат, що перебував в Москві 18 місяців і працював як „російський знавець" в американській амбасаді. Друкуватиме його серйозний тижневик „Юнайтед Стейтс Нюз енд Ворлд Ріпорт" під наголовком „18 місяців внутрі Росії".

Ми переконані, що Френк Равндс мол. багато завважив, знаючи російську мову та маючи змогу „рухатись". Він був добре підготовлений до розуміння того, що йому доводилось бачити на вулиці, в кіні, театрі, музеї, ресторані. Це пізнати вже по інтерв'ю з ним, яке помістив журнал для зацікавлення читачів щоденником. Мабуть і він не подасть нічого такого, про що не могли б розповісти дуже докладно тисячі тих, що тепер знайшлися в Америці, а ще недавно жили на всіх просторах совєтської імперії. Проте поява таких американських статтей та книжок дуже потрібна, якщо тільки вони не грішать бодай великими помилками. Американський нарід щойно тепер починає серйозно застановлятися над тим, що треба розуміти під „Росією", кого треба зараховувати до „російського народу", чи що уявляє собою „російський імперіялізм" в старій та новій одежі. Про ці речі добре знає теж і Френк Равндс мол. Тому теж буде цікаво прочитати, що пише про „Росію" американець молодого покоління, спеціяльно вишколений для дипломатичної служби в Москві. Мимоходом кажучи, Джорджа Кеннана, останнього американського амбасадора до Совєтів, відкликання якого зажадав совєтський уряд, вважає Френк Равндс приятелем Росії та найкращим дипломатом, якого тільки Вашингтон міг вислати до Москви.

В своїм інтерв'ю Равндс згадує, що він був единим американцем, який був останніми роками гостем у „російському домі". Як він заявив господареві дому, що за ним слідкували, куди він іде, господар, що говорив дуже „відважно", сказав таке: „Тобі треба знати, що ми тут також чужинці". Господар, пише Равндс, був „українським жидом, а не великоросом"... Заповідаючи „величезну льояльність росіян до режиму" на випадок вибуху війни, бо про це зайшла мова під час інтерв'ю, Равндс говорив обширніше про величезний зріст „крайнього російського націоналізму", систематично підтримуваного Кремлем на різні лади, включно з такими „героями", як цар Іван Грізний, історію якого переповідається тепер у книжках в такий спосіб, як би хто писав історію Сталіна. Запитаний про льояльність сателітів, а зокрема України, Равндс відповів, що не мав нагоди це провірити. Та для нас важливий вже самий запит, який вказує, що в Америці вже таки починають відрізняти російський нарід та його наставлення до червоного кремлівського режиму від відношення до нього інших народів та країн, підбитих і поневолених Москвою. До того Равндс ще ствердив, що в Совєтах добре ведеться російському націоналізмові та російським героям, а не „українським" чи героям національних „менших", бо якщо про них і згадують, то тільки на те, щоб „доказувати" їхні „зв'язки з великоросами" та їхню „орієнтацію" на Росію.

Як бачимо з цього інтерв'ю, то щоденник Равндса готов бути справжньою сенсацією.

СТАНОВИЩЕ ЯСНЕ

На іншому місці в цьому числі друкуємо черговий комунікат Українського Конґресового Комітету в справі Американського Комітету для Визволення Народів Росії, інспірованого ним Координаційного Центру Антибольшевицької Боротьби в Европі та українського відношення до них. Теперішній комунікат УКК короткий, але він цілком з'ясовує і вияснює становище цієї нашої політичної репрезентації до цих важливих проблем.

З дотеперішніх публікацій на цю тему та коментарів до них в нашій пресі, можна виробити собі цілком ясну думку про те, в чому діло. Для пригадки повторимо: в „Свободі" з 31-го жовтня надруковано велике повідомлення про створення в Европі Координаційного Центру та подано всі головні постанови його статуту; в „Свободі" з 7-го листопада надруковано редакційний коментар про „акцію УКК" власне в цій справі; в тому самому числі подано теж і довгий комунікат УКК на цю тему; в „Свободі" з 5-го листопада подано на першій сторінці повідомлення про спільне засідання Президії УНРади і її Виконного Органу, як теж окремо повідомлено про їхнє становище в справі Координаційного Центру; в „Свободі" з 13-го листопада надруковано статтю про „нашу солідарність", в якій теж коментується українське становище у зв'язку з тою самою справою, а в числі з 18-го листопада власне на цю тематику звернено окрему увагу в повідомленні про виступ на вічу в Ню Йорку члена Проводу ОУН та заступника голови УНРади інж. Бойдуника.

Ці повідомлення та коментарі в самій тільки „Свободі" вияснюють докладно ту актуальну проблему, як і становище, яке заняло в цій справі українське зорганізоване громадянство. Тому то й сьогоднішній комунікат УКК можна вважати за „крапку над і" в цій справі та цілком ясним і недвозначним з'ясуванням становища УКК в цій — підкреслюємо — відомій справі.

Яке ж становище УККомітету?

В сьогоднішньому комунікаті підкреслено такі головні точки:

1. Український Конґресовий Комітет вважає, що „плятформа, як вона була оголошена в пресі, та організаційні рямці, що цією плятформою визначені для „Координаційного Центру Антибольшевицької Боротьби", **не дають м о ж л и в о с т и у к р а ї н с ь к и м угрупуванням взяти участь в праці цього Комітету"**. Для кожного читача української преси ясно, що УККомітет і „українські угрупування" мусять бути зокрема проти тої точки в плятформі, яка говорить про майбутнє „самовизначення народів Совєтського Союзу", не признаючи факту, що вони, як напр., Україна, вже визначились і формальними державними актами, і практичною боротьбою за свою державну суверенність. В цьому відношенні жодна українська група ані жоден український політик ніколи не відступлять ані на один крок, бо справа беззастережного і безумовного визнання принципу української державної самостійности і національної суверенности є сьогодні непорушною базою всякої української політики взагалі. Відносно „о р г а н і з а ц і й н и х рямців", про які мова в комунікаті, УККомітет мусить мати застереження проти пропорції заступництва в тому Центрі, в якому признається нічим не виправдану супремацію росіянам, віддаючи їм одним таку саму кількість місць, як представництвам всіх інших народів совєтської імперії, разом взятих.

2. Другий пункт в повідомленні УКК, це признання важливости спільного фронту для боротьби за визволення народів СССР, з якого випливає рішення УКК продовжувати **перед американськими чинниками** заходи для зміни згаданої плятформи і організаційних рямців Координаційного Центру в такому напрямку, щоб вони не заперечували основного принципу української політики, себто перерішеної вже відповідними державними актами української державности і суверенности, бо тільки це може стати передумовою української участи і співпраці із згаданим Центром.

З цього другого твердження виходить цілком логічно й третє твердження УКК, отже рішення вислати до Европи відповідну делеґацію „завданням якої було б обговорення і консультація з **усіми** українськими політичними чинниками в Европі в усіх тих питаннях, що пов'язані зі згаданою справою". На закінчення комунікату додано, що „делеґація одержала від УКК відповідні **інструкції, які** з'ясовують плятформу для **інформаційних розмов"**.

Отже УККомітет зайняв до справи спільного антибольшевицького фронту з росіянами цілком ясне становище. Тому делеґація УКК цілком певно не їде до Европи на те, щоб кого небудь і якнебудь „підмовляти", а тільки для обміну думок з усіма українськими політичними чинниками. При цьому треба підкреслити, що становище УКК в принципових справах є точно таке саме, як і УНРади та всіх українських політичних угрупувань в Европі. Тепер може бути мова тільки про дальшу тактику в продовжуванні розмов і заходів для зміни американського становища в користь українських принципів, що цілком певно є принципами теж й інших поневолених народів.

Віктор Приходько

АМЕРИКАНЦІ — І МИ

Дуже цікаво було спостерігати передвиборчу президентську боротьбу, її перебіг та закінчення в Америці. Особливо цікаво, коли одночасно порівнювати її до наших, українських, звичаїв та стосунків на політичному тлі.

Отже, що характерним було для боротьби двох головних американських партій: республіканської та демократичної? А те, що та боротьба мала **конкретний політичний зміст**. Республіканська партія не твердила, що вона є ліпша від демократичної, бо вона республіканська, а лише конкретно вказувала, що вона: **швидко закінчить війну, скоротить бюджет, зменшить податки, знищить корупцію, скрутить комунізм**. Натомість демократична — твердила, що вона вирятувала американський люд з соціяльної нужди, до якої її допровадила свого часу республіканська партія, що при демократичнім правлінню стандарт життя досяг найвищого рівня і що при республіканцях він упаде, що при демократах Америка стала світовою потугою і провідником та надією всіх поневолених націй, а що при республіканцях того не буде, бо республіканці — ізоляціоністи — і т. д. і т. д.

На тлі цієї боротьби, цих цілком конкретних доказів та арґументів, впали там і тут гострі вирази, відбувся нищівний словесний двобій. Але кампанія скінчилася, народ сказав своє слово і... відразу уся картина різко змінилася: побіджений Стівенсон, хоч дістав 26 мільйонів голосів (!), себто лише на 6 мільйонів менше від Айзенгавера, вітає останнього телеграмою. Президент держави — Труман, — партійний неприятель новообраного президента, — засилає своє привітання і запрошення на побачення. Але мало того: обоє партійні противники відразу пропонують представникові ворожої партії свої послуги співпраці і відразу включаються до конкретної державної роботи.

І, власне, це надзвичайно імпонує, як вияв високого політичного вироблення. Справді, хоч партійне розходження не зникло, але непримиренна боротьба не може тривати вічно, розхитуючи саме суспільне життя: існує держава, яка **має жити, діяти, могутніти, а тому всі — і приятелі і вороги пануючого напряму — до конкретної праці!**

І ми бачимо, як життя Америки, цієї величезної держави, біжить далі, як усі коліщатка цього складного механізму рухаються, не спиняючись ні на хвилину, і ніначім навіть не пізнати, що ця країна вчора перебула глибоку політичну боротьбу.

І, мимоволі, порівнюєш цю імпозантну картину „демократії в дії" з нашими звичаями й обичаями.

Що особливо характерне в нашій політичній практиці?

Поперше, ота безконечність, перманентність, ми сказали б „безнадійність" боротьби. Вона тягнеться у нас місяцями, роками, можна сказати, десятиліттями. Тягнеться блідо, неяскраво, ліниво, „як мокре горить", — але кінця їй не видно.

А чому це так?

Бо тут приходить друга характерна риса цієї „боротьби": це її неконкретність, так би мовити, беззмістовність. Бо що висуває „та" і „друга" сторона? Однакові політичні ідеали, ті ж самі засоби й способи боротьби з ворогом, ті ж самі, однакові по суті, програми устрою економічного, соціяльного, культурного.

І, власне, з погляду „здорового хлопського розуму", абсолютно невідомо, в чому ця боротьба полягає і з-за чого вона провадиться і чому вона провадиться аж так, що має бути два державні центри, себто підламується основна підстава існування й міжнародної репрезентації нашого руху сьогодні і нашої дії завтра.

Кому це потрібно і хто, власне, в цім зацікавлений? А на цім тлі — глибоке політичне нидіння наших, головно молодих сил. Річище суто-партійне не дає простору для розмаху широкого й творчого, а велика арена державницька, загально-національна — під забороною.

Скільки ж то наших надійних сил змарновано!

На радість кому?

І, поруч: Чи американські демократи десь заявили, що вони не співпрацюватимуть в республіканській Америці?

І ще одна наша характерна особливість. Це — наші негайні „санкції", політичні „кари". Не сподобався чи здався нам підозрілим якийсь крок Конгресового Комітету, який ми тільки вчора обрали, — зараз же „санкція": „Я не плачу Національного Датку". Нема якогось угрупування в Національній Раді, — негайна „кара": „Я не підписуюсь на „Позичку Визволення". Більше того, — сидить в Раді чи в Комітеті якась нелюба персона і негайна ж реакція: „я не даю ані ґрейцара".

І дуже цікаво було спостерігати передвиборчу боротьбу американську: республіканці увесь час гостро атакували високі й тяжкі податки за доби демократів, нарікаючи на марнотратність, навіть на зловживання в державній господарці, але чи впав бодай один поклик: не платити податків чи стримати їх?

Не впав і не впаде. Бо боротьбу провадили, позавсім і передовсім, державні мужі, справжні політики. Політики, для яких ясно, як сонце, що господарювання фінансами **можна критикувати якнайгостріше, але самі фінанси мусять бути**, хіба би хтось хотів знищити саму підставу існування державности і держави.

І над цим нам також треба добре подумати.

Бо „санкції" є дуже приємна річ: вона увільняє від вплати Національного Датку. Та ще й під „високо принциповим" гаслом: мовляв, я, обурений громадянин, протестую!

Але при тім треба пам'ятати, що такий „протест" надзвичайно милий і тому „третьому, що радується"...

Бути членом Українського Народного Союзу, значить належати до такої української організації, яка об'єднала в Америці й Канаді найсвідоміші українські сили в один ідейний моноліт та поставила його на службу нашим країнам та нашому поневоленому українському народові!

Р. Смаль-Стоцький

Расизм — знаряддя гітлеризму і сталінізму

Багате подіями, останнє десятиліття дало українській громаді, безліч нагод, більше як іншим націям, пізнати усю відразливість і жорстокість голого расизму.

Гітлерівський расизм позначився не тільки кривавим антисемітизмом, — він авернувся і проти інших народів, зокрема проти слов'ян. З-поміж слов'ян, український нарід став предметом нищівних плянів „надлюдей", які, як це виявляють документи, задумали цілком колонізувати плодючу чорноземну країну.

Сталінізм, що ще перед війною переродився в російський расизм, теж вилився в антисемітизмі та переслідуванні різних народів, а особливо українців.

Часті перестороги перед расизмом ієрархів наших церков та політичних наших діячів, розкрили завчасу очі нашому народові на суть расизму і слова ці знайшли підтвердження в недавніх жахливих переживаннях народів.

Тим більше сумно, що і серед українських науковців знайшлася одиниця, що в своїй книжці проповідує расизм і антисемітизм. Праця цього автора появилася друком тільки завдяки невідрадним таборовим обставинам і спричиненій ними хворобі покійного голови НТШ, професора Івана Раковського, який, не знавши докладно її змісту, дозволив її друкувати. Як тільки ця книжка була видрукувана і президія Товариства довідалась про її зміст, вона не тільки не погодилась фірмувати такого роду працю, але наказала знищити увесь наклад. Одначе спізнення виконання цеї ухвали спричинило, що кілька примірників цеї книжки, невідомо яким чином, все таки продісталося у світ.

Особи злої волі, якщо не провокатори, допильнували, щоб нелеґально роздобутий примірник, тоді ще незнищеного накладу, не тільки передати до бібліотеки Конгресу в ЗДА, але ще зробити розголос цій справі.

Поскільки Управи Наукового Товариства ім. Шевченка — як централя в Европі, так і Відділ в Америці — вияснили цю справу в комунікаті, заперечили в пресі свою участь у виданні цеї книги, запротестували проти її змісту і знищили наклад, то справа, здається, повинна би бути зліквідована. Проте знайшлися особи, що таємними заявами до провідних жидівсько-американських організацій звернули їхню увагу на цю книжку, не інформуючи їх про всі протизаходи НТШ, ні теж про місце, — яке займає автор згаданої праці в українському науковому житті.

Усе моє життя я належав до гуртка діячів, що його погляди поділяли такі особи, як бл. пам'яти Микола Василько, Ол. Шульгин, А. Яковлів, В. Прокопович, ген. Сальський, ген. Шандрук та інші, які близько співпрацювали з жидівськими діячами. Тому мене ця справа дуже заболіла. Ми ж пам'ятаємо спільну діяльність для української справи з Арнольдом Марголіним та щиру симпатію для України, висловлену недавно померлим президентом Ізраїля Х. Вайцманом М. Василькові, у к р а ї н с ь к о м у представникові в Швайцарії, ще в 1922 році, як також активну допомогу нашій дипломатії від радника Райса і державного секретаря д-р Гротера.

Я глибоко переконаний, що жидівські діячі, маючи відчування пропорції, перейдуть над цією справою, разом з нами, до важливішої вимоги сучасної доби — до організування політичної і наукової співпраці і приязного співжиття обох наших народів. А на це найкращу заохоту знаходимо з американської дійсності. Ось американська преса принесла недавно вістку, що американська влада видала в Німеччині підручник історії, в якій комуніст Петерс висловив свої особисті погляди. Комісія, що прослідила цю справу, заявила таке: „Автор виявляє в книжці ясну і недвозначну симпатію до комуністів, ворожість до демократії і католицизму, а також, у низці висловів, висловлює антисемітські та протитеологічні упередження" (цитування за „Мілвоке Джорнал" з 15 листопада).

Чи хтось з американців пише якісь заяви до американських жидів з цього приводу? Чи це, що таку річ комісія провірила і проголосила, не переконує людей доброї волі в добрих намірах направити зло?

„ЗОЛОТА ОСІНЬ НА УКРАЇНІ"

„Золота осінь на Україні. трудове піднесення панує на полях і в селах. Ґудуть трактори, орючи зяблю. В золотавому морі кукурудзи пливуть комбайни. На шляхах до заготівельних пунктів без перерви ідуть колони машин, навантажені благодатними плодами надхненої праці" — таким надхненим поетичним уступом починається в „Правді" з 19 жовтня довга кореспонденція про те, як з України в Москву пливуть потоки „благодатних плодів натхненої праці", як „на бурякових плянтаціях з небаченою досі швидкістю виростають гори накопиченого цукрового буряка. Вантажні машини не встигають вивозити його на приймальні пункти...", двічі герой соціялістичної праці Ґонтак (Гребенківський район Київської области) походжає по бурякових полях своєї ланки і за неї виписує московський „строчковний": „Я горда з того, що належу до партії Леніна-Сталіна — „Ударної бригади" світового революційного і робітничого руху. Радісно усвідомлювати, що тепер від Китая і Кореї до Чехословакії і Угорщини появились нові „Ударні бригади"...

Жалюгідному манекінові в Гребенківському районі вторує „гордість румунського народу", про що нібито говорив в Букарешті робітник Штефан Павло: „Румунський народ гордий з того, що тов. Сталін назвав країни народної демократії, а значить і нашу країну, „Ударними бригадами" світового робітничого руху".

„Як проміння соняшного ранку, освітлює світ промова тов. Сталіна, пише в статті „Світло зі Сходу", що опублікована в газеті „Роботническо дело", відомий болгарський письменник, член свесвітнього совєту миру Людмил Стоянов".

„Українська Думка"

О. Г.

ЧЕРВОНИЙ СКЕТЧ У СЛОВАЦЬКОМУ ВИКОНАННІ

(До восьмої річниці комуністичного путчу на Словаччині)

(32)

— Я думаю, що авто сьогодні вже не приїде. Тому ви будете ночувати ось в цій кімнаті. Це внутрішня кімната, безпечна. Вона приготована для нас, але ми і так спати не будемо... Тепер мушу вам сказати, що вночі можуть бути різні несподіванки... Ви ж знаєте, серед якого оточення ми є?.. Боятися аж занадто не маєте чого, бо ми добре озброєні і зумієно відбити навіть сильний натиск... Але, коли б зчинилася стрілянина, нікуди не бігайте, нікого не шукайте, не робіть паніки, бо тим тільки будете нам заважати, а собі можете пошкодити... Отже, щоб не сталося, — сидіть тихо. Я не замикаю вас на ключ, сподіваючись, що ви досить розсудлива і мене розумієте. Навпаки, ключ я лишаю вам і наказую вам замкнутися. Ви мене зрозуміли?

— Так, пане офіцер, — відповідаю зі скімлінням серця. — А та друга пані з донькою?

— Вони мають так само окрему кімнату. Тут на двох ліжках ви всі не змістилися б. Бажаю вам доброї ночі! Спіть спокійно: варта виставлена.

Гм! „Спіть спокійно"!.. Після такого попередження тяжко спати, та ще й спокійно...

Кімната невеличка, чиста і без вікон. Ліжка заслані свіжою білизною. Робити нічого: кладу дітей і лягаю сама, звичайно не роздягаючись.

Та не пройшло і десять хвилин, як загуділа земля, почувся рух на долині і спішні кроки коридором.

— Пані, авто приїхало! — гукає знайомий голос. — Збирайтеся скоро!

В одній хвилині ми і наші речі вже знаходидимось у величезному критому вантажному авті серед озброєних у машинові кріси і гранати вояків, виїжджаємо в напрямі на Єлшаву.

Слухайте, — наказує нам один німець, — коли партизани будуть робити пуф-пуф, — розумісте? — лягайте всі і лежіть нишком. Хто буде кричати і соватись — поскидаємо на дорозі! Зрозуміли?

Авто з затемненими фарами тихо посувається вперед, а ми вже і без „пуф-пуф" поприлягали до речей і з нетерплячкою чекаємо кінця дороги.

Але все має кінець. Кінчився без пригод іще один кусень нашої мандрівки, і коло півночі я з подякою до Всевишнього обмітаю рештки комуністичних порохів зі своїх ніг...

На Єлшавському двірці тісно і гамірно. В очікуванні обіцяного поїзду біженці курять, говорять або куняють на своїх клунках.

— Ну, так, панове, — обзивається Іван Антонович, — значить скоро гуляємо?

— Гуляємо, гуляємо!

— А куди тепер їдемо?

— До Братислави, до Братислави! До Німеччини поїдемо хіба тоді, коли вже не буде іншого рятунку. Але перше, що зробимо в Братиславі — уп'ємося всі, як шевці!

Над ранком ми повсідали до пасажирських вагонів з повибиваними шибами і рушили вздовж словацького кордону на захід. Як пам'ятку з цього поїзду я дістала „расовий" нежить, який пізніше возила з собою впродовж півтора року по всіх усюдах...

Під вечір того самого дня нас на стації Лученєц „ущільняють", перепаковуючи до двох товарових ваґонів. В наслідок того „ущільнення" нас опиняється в одному, щоправда великому, вагоні 72 особи! Передбачливі люди, ще до відходу поїзда посідали на свої клунки і не рухались. Решта, що чекала до останньої хвилини, ледве-ледве впхалася і збилася безформенною масою біля дверей. Тіснота була така страшна, що люди стояли один в одного на ногах, хапалися при шарпаннях вагону за чужі шиї, голови і висячі з гори клунків ноги, і не падали тільки тому, що фізично неможливо було впасти. Хто сів — мусів сидіти, хто став — мусів стояти, не міняючи положення. Під час розміщення вийшло якось так, що дід Борис з дружиною та Ільком примостилися в самому кутку, а Надійка, відділена від них кількома особами, сіла поруч Івана Антоновича — незначний випадок, що потім мав такі несподівані наслідки...

В такій несамовитій тісноті ми їхали чотири доби.

П'ятого дня вранці на якійсь досить великій стації, віддаленій на кілометрів 10 від Братислави, наші вагони відчепили і поставили на бічний тор. Ми маємо можливість нарешті походити, подихати свіжим повітрям і обговорити свої пляни про наше майбутнє життя в Братиславі, до котрої ми вирішили їхати ще в Єлшаві і до котрої маємо виписані наші подорожні папери. Я саме розложила поміж коліями вогонь під своїм величезним „колгоспним", як його прозвали мої товариші, чайником, як до мене підходить Зіна.

— Ви не чули, яка у нас драма? — питає вона. — Надійка свариться з батьком, а Ілько сидить, як у воду опущений.

— О, — кажу неуважно, — ще чого доброго не доведеться нам весілля справляти...

— Весілля, здається, таки буде, тільки в несподіваному варіянті! — моргає багатозначно Зіна і відходить.

Я, правду кажучи, навіть не думала над її словами, заглиблена у власні думки і турботи. Тільки потім кинулося мені в очі, що Іван Антонович якийсь дуже сконфужений, уникає розмов, а дід Борис із жінкою щось дуже розпадаються над Ільком, не відпускаючи його від себе ні на крок. А Ілько прибитий цілком.

— Андрію, — питаю я свого товариша, — що це у нас діється?

Обережний завжди Андрій усміхається і не відповідає на питання...

Підвечір до наших переповнених вагонів долучили ще два порожніх пасажирських, а всі разом причепили до товарового поїзду. Частина з нас в тому числі і я з дітьми, скористалися з нагоди і попересідали до порожніх вагонів, залишаючи свої речі в товарових. Вже стемніло, як поїзд рушив.

Сидимо, як на шпильках, чекаючи Братислави. Аж ось заблисли і вогні словацької столиці! Поспішно зав'язуємось, застібаємось, обтріпуємось і оглядаємось, чи не залишили чогось у вагоні. Поїзд тим часом, не зменшуючи ходу, в'їжджає на двірець бічною колією, минає його і їде далі.

— Ага! — догадуємось, — то нас везуть на інший двірець!..

Чекаємо зупинки, стоячи в повному поготівлі.

Та поїзд, бренькаючи на стрілках, вигинається, вигинається, об'їжджає довкола місто і нарешті лишає Братиславу позаду. Ми здивовані і ще не віримо, ще чекаємо чогось, дивлячись, як віддаляється від нас море золотих цяток світла. Через яких 10 хвилин уже не видно нічого, і поїзд мчить далі у цілковитій темноті...

Серед нас повстає переполох: що це має означати? Але спитати нема у кого.

Ще пів години їзди — і поїзд зупиняється. Вискакуємо з вагонів на перон і бачимо перед собою будинок невеличкої стації з написом: „Малацкі" — 26 км. від Братислави.

До вагонів підходять словацькі залізничники і приліплюють маршрут з кінцевою стацією на Шлезьку.

— Куди нас везуть? — питаємо їх.

— До Німеччини, — відповідають залізничники.

— Але ми зовсім не їхали до Німеччини! Ми хотіли до Братислави!

— Е-е-е, що ви хотіли!.. Вас не питають, куди ви хотіли. Ви поїдете до Німеччини — так розпорядилась військова влада...

(Закінчення буде)

„РОСІЙСЬКА КУЛЬТУРНА ІНКВІЗИЦІЯ"

Такий був заголовок публічної доповіді проф. Германа И. Мюллера, яку він виголосив у великому, мінесотському університеті, у Міннеаполісі дня 6 листопада ц. р.

Те, що американці „відкривають" про підсовєтське життя тепер, українці знали й витерпіли на власній шкірі від понад 30 років. Проте, деякі виступи американців цікаві і для нас не лише своїм змістом, а й авторитетністю самих доповідачів. Проф. Г. Мюллер здобув нобелівську нагороду за свої праці з генетики р. 1946, а більше трьох років (1933—1937) працював як старший генетик у Ленінграді й Москві, куди його запросив з Англії видатний російський учений Вавілов, директор Інституту Генетики й Селекції при Академії Наук СССР.

На початку доповіді проф. Г. Мюллер дав загальну характеристику большевицької контролі всякої творчої думки в СССР, а потім подавав цікаві факти із свого перебування там.

Першу турботу спричинила професорові візита совєтського журналіста, який просив оповісти йому детально, які діялектичний матеріялізм формує основу генетики — предмет професорового досліду. Але висновки генетики зовсім не йдуть по лінії совєтського талмуду — діялектичного матеріялізму. Гени, чи зародки звичайним шляхом не міняються. І якщо наукові факти перечать большевицькій доктрині, то „тим гірше для фактів", — почалися оскарження і засуди учених генетиків за ідеалізм в науці. Особливого розміру ця „кампанія" набрала в добу „Жовщини". Спритніші учені поспішали публічно зрікатися своєї „єреси" та каятися. „Генетика" — твердить проф. Мюллер — „перестала в ССР існувати"... а він сам встиг ще, як чужинець, „взяти „відпустку" і виїхати 1937 року за кордон.

Коли проф. Г. Мюллер, в бібліографії до своєї фахової праці, вмістив прізвище одного засудженого науковця, але секретар Академії Наук наказав викреслити те прізвище. Коли ж проф. Мюллер хотів із 15-ти своїх наукових асистентів трьох звільнити через їх наукову непридатність, то той же секретар „порадив" залишити їх на праці, бо вони... члени партії.

„Далі" — говорив професор Мюллер — „виступив агроном-ігнорант, на прізвище Лисенко, із 200 літ старою теорією, що її не прийняв навіть Дарвін і яка відтоді дискредитована. Згідно з тією теорією, що відповідала большевицькому вченню, плазма гена (зародка) зміняється сама собою як проява якогось роду передбачливости".

До цього ще додамо, що випадковий експеримент його батька-селянина з посівом ярової пшениці приніс Лисенкові перший розголос, який допоміг йому, як партійному кар'єровичу, вибитися на вершини совєтської ієрархії. Видатний учений Вавілов був засуджений як „британський шпіон" і помер на засланні (Могадан) у сх. Сибіру року 1942, а Лисенко став замість нього директором Інституту селекції та генетики.

„Діялектичний матеріялізм" — говорив проф. Мюллер — „в устах неотесаних інтерпретаторів засобів незрозумілий жаргон ,що став таким же хаотичним та ірраціональним, як будь який інший в часах середньовіччя".

Згадував проф. Мюллер і про голод селянства 1933 р., але де саме він був, не зазначав, бо в його доповіді фігурувала лише „Росія". Можливо, що учений професор і не знав, що українські селяни, щоб рятуватися від голоду, хто мав щастя, їхали по свій хліб у Москву.

Порівнюючи большевицьку контролю наукової думки й мистецтва з контролею Великої Інквізиції, проф. Мюллер підкреслював, що большевизм запроваджує абсолютну владу, яка небезпечна і тут, в Америці.

„Інтелектуальна свобода" — говорив він — „варта більше ніж саме наше життя. Все наше індивідуальне життя мусить скінчитися ,але від нас залежить ,щоб продовжити спільне життя нашого розуму й духа після того, як ми відійдемо".

Короткий витяг з доповіді проф. Мюллера був уміщений і в університетському часописі (Ди Міннесота Дейлі, Новембер 7, 1952). Кількість слухачів, між якими переважали молоді студенти, була середня. В тій величезній (театральній) залі бував на інших доповідях слухачів іноді й більше. Американська маса ще не цілком реально усвідомлює дійсність, яку змальовав проф. Мюллер. Але праця для цього усвідомлення вже іде, й українці при кожній нагоді радо цій праці спричиняють.

Микола К-ренко.

КОМУНІКАТ УККА

В СПРАВІ ПЕРЕГОВОРІВ З АМЕРИКАНСЬКИМ КОМІТЕТОМ ДЛЯ ВИЗВОЛЕННЯ НАРОДІВ РОСІЇ

Український Конгресовий Комітет Америки, розглянувши справу створення т. зв. „Координаційного Центру Протибольшевицької Боротьби" — з ініціятиви Американського Комітету Визволення Народів Росії, — як теж ознайомившись з його платформою та становищем до Координаційного Центру українських політичних угруповань в Європі, — стверджує:

— що платформа в тому вигляді, як вона була оголошена в пресі та організаційні рямці, що цією платформою визначені для „Координаційного Центру Протибольшевицької Боротьби", не дають можливости українським угрупованням взяти участь в праці цього Комітету;

— що з уваги на те, що справа створення спільного фронту для боротьби за визволення народів СССР є надзвичайно важлива й актуальна, Український Конгресовий Комітет Америки уважає вказаним проводити далі перед американськими чинниками заходи для зміни згаданої платформи і організаційних форм Координаційного Центру;

— і що з метою всебічного обміркування питання української участи в цій акції виїздає до Европи Делеґація з членів Українського Конгресового Комітету, завданням якої буде обговорення й консультація з усіма українськими політичними чинниками в Европі по усіх тих питаннях, що пов'язані зі згаданою справою.

Делеґація одержала від Українського Конгресового Комітету інструкції, які з'ясовують відповідну платформу для інформаційних розмов.

Український Конгресовий Комітет Америки.

УНРАДА І АМЕРИКАНСЬКИЙ КОМІТЕТ

(Закінчення зі стор. 1-шої)

во в ЗДА вказували передусім на свої застереження засадничого характеру: що правно існує українська держава, що її територія є окупована чужою силою, що навіть большевицький режим був приневолений, рахуючись з українськими державницькими змаганнями, формально признати Україні атрибути її державности; дальше, що Україна є членом О.Н. та що цією обставиною стверджена її правно-державна особовість у міжнародніх взаєминах; що українська визвольна боротьба ведеться не тільки проти совєтського режиму, але і проти національного поневолення України Росією; що український народ аж надто яскраво виявив свою волю жити самостійним державним життям безперервною боротьбою проти большевицької окупації, що, отже, з огляду на всі ці обставини, він перейшов ту стадію політичного процесу ,яка визначалась би вимогою самовизначення. Виконний Орган УНРади і його Представництво в ЗДА пояснювали далі, що українське співробітництво з Американським Комітетом на пропонованих умовах, а зокрема участь українців у спільній з росіянами організації, до того ж в організації основаній не на засаді паритету, а на принципі російської більшости, зводили би українську справу у площину внутрішнього російського питання т. зв. національних меншин, тоді, коли українська справа, по своїй суті, є міжнародною проблемою.

Крім цього, Виконний Орган виставив вимогу, щоб змінена була, як анахронічна, назва Американського Комітету, бо ж сьогодні правно не існує давня Росія і годі говорити про „народи Росії". Щож до організаційної побудови проєктованої Американським Комітетом установи, Виконний Орган протиставив концепції спільного комітету представників росіян і представників інших народів — вимогу створення двох комітетів: одного, російського, і другого, зложеного з представників екзильних центрів неросійських народів. Зокрема, в справі пропагандивної акції через радіовисильню, — Виконний Орган вважав таку форму за найбільш правильну, яка відповідала б деякій аналогії з організацією Голосу Америки, побудованою на самостійній праці окремих національних відділів, під проводом американської управи.

Для детального з'ясування і обґрунтування цих позицій і вимог Голова Представництва ВО УНРади в ЗДА перевів серію розмов, м. ін. з бувшим головою Американського Комітету адміралом Кірком, з найбільш міродатними для цієї справи чинниками у Вашингтоні, з деякими зацікавленими справою американськими політичними діячами, — врешті відбув основну розмову з теперішнім головою адміралом Стівенсом. Не зважаючи на цілу низку, здавалось би, переконливих арґументів, висунених з нашої сторони, і не зважаючи на виявлену в часі згаданої розмови адміралом Стівенсом зичливу наставу, провід Американського Комітету, крім деяких неістотних уступок, не відступив до тепер від основних засад свого первісного проєкту.

Ще заки покінчились ці заходи, засновано в Мюнхені в дні 22. жовтня ц. р. за даною вище організаційною схемою — „Координаційний Центр для Протибольшевицької Боротьби". В склад цього Центру увійшли чотири російські політичні групи і по одній організації , що репрезентують деякі групи таких народів: грузинів, азербайджанців, вірмен, північних кавказців і туркестанців. Згідно з проголошеним статутом — Центр складається з двох головних органів: з його Ради, яка нараховує 60 членів, та з чотиричленної екзекутиви („Бюра"). У статуті накреслено теж доволі широку політичну програму, яка з'ясовує завдання нової установи і водночас формує, до речі доволі невдатно, питання майбутнього устрою визволеної від большевицького режиму території СССР. Зокрема статут передбачає „побудову демократичної структури держави", себто односталої російської імперії, передрішаючи таким способом питання державної незалежности неросійських країн. В одній з точок програми стверджено, що народам СССР признається право на їх самовизначення, а в окремому коментарі сказано, що „кожна організація може вважати демократичний вислів волі народів зреалізованим або шляхом плебісциту, або через рішення національних установчих зборів, або через все-російське установче Ібрання."

В офіційному комунікаті Координаційного Центру повідомлено, що в склад згаданої екзекутиви увійшли два представники російських і два представники „національних" політичних груп і та що її головою став професор Мельгунов (росіянин).

Таким чином покликанням до життя Координаційного Центру поставлено Українську Національну Раду перед доконаний факт.

З уваги на ситуацію, витворену вище з'ясованими подіями, Президія і Виконний Орган УНРади, на спільному засіданні в днях 21-24. жовтня ц. р. в Мюнхені, ствердили, що позиції УНРади в справі акції Американського Комітету для Визволення Народів Росії, — сформульовані в попередніх постановах і заявах, не підлягають ніяким змінам.

Треба однак надіятися, що на тому не покінчаться заходи заінтересованих чинників, які змагають до остаточного встановлення співпраці УНРади із згаданим Американським Комітетом.

ПОШТА У.Н.СОЮЗУ

І. З., Ньюарк. — Запитуєте, чому вкладка на членській грамоті різниться від вкладки, яку член має платити. Подається теж імена членів, які мають платити більше, як подано на першій стороні грамоти. В кожному випадку, причиною різниці у вкладках являється доплата за подвійне забезпечення від припадку, бо до вкладки, поданій на грамоті, треба додати доплату за подвійне забезпечення. Умова про подвійне забезпечення подана на окремім листку, прикріпленім до третьої сторінки грамоти, і на тім листку подана теж доплата. Доплачуючи тих кілька центів до звичайних вкладок, член дістає забезпечення на подвійну суму в разі смерти в нещасливому випадку.

Доплата за подвійне забезпечення від припадку залежна від волі і бажання члена. Якщо член бажає анулювати подвійне забезпечення, то може це будь-коли зробити. Вистачить вийняти умову про подвійне забезпечення з грамоти і звернути цю умову до головної канцелярії, а тоді член буде звільнений від доплати.

Секретар, Шікаго. — Вам і всім секретарям буде цікаво довідатися, що У. Н. Союз почав видавати подвійне забезпечення в разі смерти від припадку членам молодечого департаменту, які досягнули 16 років життя і доплачують 15 центів місячно на фонди. Доплата за подвійне забезпечення таким членам виносить 11 центів місячно від грамоти на $1.000. В клясі 4Р молодечого департаменту доплата за подвійне забезпечення обчислена від віку грамоти так як в повнолітній клясі Р-20. Щоб дістати подвійне забезпечення, треба прислати членську грамоту до головної канцелярії з відповідною аплікацією. Аплікація та сама, що призначена для повнолітніх членів, які бажають подвійного забезпечення.

Секретар, Лакаванна. — Запитуєте, чи Союз помилково виплатив $1,000 за недавно померлого члена, який не платив членських вкладок від 1943-го року. Чек на $1,000 для спадкоємця не був ніякою помилкою, бо померший член, Ю. К., перейшов на безплатне продовження в 1943-ім році і був забезпечений безплатно відповідно до нагромадженої резерви на своїй грамоті. Тому, що він помер перед закінченням безплатного продовження, Союз виплатив спадкоємцеві повну суму забезпечення. Про такі і подібні вартісні звороти повинні знати всі Ваші члени, щоб вони могли належно оцінити свої грамоти в У. Н. Союзі. Це теж нехай буде наукою, що домагання готівки за грамоту, коли член перестає платити вкладки, не належить до найрозумнішого кроку.

Секретарка, Шікаго. — Прологосимо в Свободі тих членів, які зложили більше як одного доляра на „Союзівку". Одноразовим збірок не проголосуємо ,бо не стало б місця в Свободі на приблизно 50 тисяч повнолітніх членів, які вже зложили тільки свій обов'язок і зложили по одному долярові, так, як це ухвалила конвенція.

Чи Ви є вже членом Українського Народного Союзу? Якщо ні, то пам'ятайте, що Вам не можливо обійтись без забезпечення, а найкраще і найпевніше забезпечення дасть Вам Український Народний Союз!

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Плейнфілд, Н. Дж.

Відсвяткування Срібного Ювілею Тов. Івана Франка, відділ 372 УНСоюзу.

В суботу, дня 8 листопада 1952 Тов. ім. Ів. Франка врочисто відсвяткувало свій 25-літній Ювілей існування. По відспіванню американського гимну п. Ніною Сівалор, яка також з великим успіхом проспівала в часі бенкету кілька народніх українських пісень, предс. відділу, п. Дам'ян Геча у вступній промові дав короткий перебіг діяльности товариства. Дальше вказав, що найголовнішим завданням товариства є голосити правду про Україну, та через плекання обичаїв, звичаїв і української традиції удержувати тісний зв'язок з рідним краєм.

Головний Уряд УНС репрезентував голов. секретар Григорій Герман, який в своїй святочній промові підкреслив заслуги і осяги УНС для української справи, та для своїх членів.

Підчас бенкету промовляли: основники товариства: Володимир Білоруський, Дубас, Семенюк Дмитро, Дубей Степан, Василь Ярема, Анастазія Ярема.

На підставі звіту секретаря Йосипа Яреми Товариство нараховує тепер 146 членів. Загальні прибутки понад 3,500 долярів, з чого поважна частина пішла на народні цілі та на допомогу своїм членам.

Привіт та побажання успіхів від сусідного Відділу 312 в С. Плейнфілд передала пані Шарик, секретарка таможнього відділу.

У Ювілею взяв участь також і майор міста Плейнфілд, який у своїй промові підкреслив витривалість українського народу в змаганні до осягнення волі та вклад творчої праці української іміграції на творення американської культури і цивілізації.

Бенкетом проводив фін. секретар Василь Реновець.

Ювілей закінчено відспіванням українського гимну.

Присутній.

порядком: доповідь, дискусія та товариська розривка.

Такі вечорі причиняться до оживлення товариського життя а навіть громадського на терені міста Ню Гейвен.

На референтів запрошено ряд чільних наших науковців та представників політичного світа.

Одним і зперших виступив проф. д-р М. Чубатий із доповідю „Американська політика та українські визвольні змагання".

У своїй стисло науковій та речевій доповіді проф. Чубатий дав перегляд американської політики за останніх тридцять років та її відношення до українських визвольних змагань.

Обставини політичні, по словам доповідчика, так складалися, що Америка уважала Росію своїм союзником, маючи спільних ворогів Німеччину і Японію. Через те не було реакції проти впливу російської літератури на американське життя, перед російською царською еміграцією створено університети, доступ до преси та провідних становищ у політичнім житті. Завдяки тих впливів було голосування Мр. Лева Пасвольського у Офісі оф Спешел Політикел Аферс.

По визнанню Совєтської Росії Америкою позначається ще до того вплив совєтофільства, який особливо знаходить пригожий ґрунт на університеті Гарвард. А коли до того додамо дружбу в останній війні проти спільних ворогів та зручність совєтської політики проникання, то не здивуємося, що той вплив вже за президента Рузвелта почав відбиватись на урядовій політиці.

У таких умовинах українська справа не знаходила послуху у американських урядових кругах. Америка ще по першій світовій війні відмовилася примінити принципи Вилсона до України. Вкінці протести українців проти визнання большевиків пройшли незамітно.

Щойно остання війна та міжнародна обстановка, дії УПА, численність політичної української еміграції, формальне членство України у Об'єднаних Народах, зломання Німеччини і Японії, а вийшли захланність Росії, цілість і сила якої вже є смертельно загрожена для Америки, змусила Америку до студіювання української проблеми.

Серед таких обставин вдалося українцям, за посередництвом публіцистики та відповідної політичної літератури, освідомити і навіть позискати американські наукові і політичні круги і знайти поміж ними гарячих приятелів. Досі залишається за нами ще не здобутий переважний громадянин та робітничий світ, якого юнії набирають чим раз більшого впливу у політичнім житті.

Виконати те завдання можна за посередництвом популярної літератури та видавання часопису ,однак на те не маємо ще фондів.

Обставини чим раз більше затягаються ,політика Кенана скрахувала на наших очах, Америка у боротьбі із Росією використає українську справу, однак доля нашого краю залежна від постави українського народу на рідних землях.

По докладі вив'язалася дискусія ,у якій забирали слово пп.: Голубович, Городецький, Мацьків, Мілянський, Микитей, Небелюк і Рощаковський.

Приявний.

Ню Гейвен, Конн.

Інавґурація Академічних Вечорів.

Заходом та старанням Т-ва „Рідна Школа" у Ню Гейвен, Конн., відбулася інавґурація Академічних Вечорів 28. IX. 52 р., в залях „Українського Народного Дому.

Урядуючий голова того ж товариства п. І. Городецький привітав численно зібране громадянство, а приявний на залі о. парох А. Борса провів молитву.

У своїм вступнім слові п. І. Городецький подав громадянству до відома, що у бажучім році Т-во „Рідна Школа" постановило не лише дбати про дорісг і дітей у шкільнім віці, але також про молодь позашкільну і старше громадянство.

Метою Академічних Вечорів є дати громадянству найновіші відомости з науки, літератури, історії , економіки та політики.

З тою метою зорганізовано при Т-ві „Рідна Школа" Академічні Вечорі, які будуть правильно відбуватися останньої неділі кожного місяця, о год. 4.30 за таким

Сиракюз, Н. Й.

ДОВГОЛІТНЯ МРІЯ ЗДІЙСНИЛАСЬ...

Неділя 26 жовтня ц.р. назавжди залишиться світлим спомином в душах і пам'яті парафіян церкви св. Івана Хрестителя в нашому місті.

Це була неділя посвячення площі під будову нової української гр. кат. парафіяльної школи. Цього дня врешті здійснилася довголітня мрія наших парафіян.

Від якихось десяти років плекали парафіяни мрію про нову школу. Але треба було великої праці і коштів, щоб її здійснити. Нарешті, дякуючи безустанним старанням о.В. Середовича і його сотрудників о. Ст. Чомка та о. М. Кучера, виникнено все і укр. гр. кат. парафія в Сиракюз стала перед радісним фактом — початком будови нової школи.

О год. 4-ій пополудні відбулося посвячення площі, якого довершив о. декан А. Стеранка в асисті отців д-ра Дм. Гулина, Ю. Гнатишака, П. Смика, Б. Смика, М. Мишчишина, Дм. Федасюка, В. Середовича, М. Кучера і Ст. Чомка. По відправленню молебня о. декан Стеранка виголосив запальну промову до зібраних соток парафіян, в якій зазначив величезне значення укр. парафіяльної школи для виховання наших дітей в релігійному й національному дусі.

В своїй промові о. декан зазначив, що лише така школа може засівати в серцях наших дітей Правди Христової Віри, любов до нашого старого Володимирівського східного обряду, навчати наших дітей своєї рідної мови і нашої славної минувшини. На закінчення о. декан заохочував парафіян посилати своїх дітей до парафіяльної школи, „бо діти — то наш скарб, наша будучність".

Церковний хор під проводом проф. Йосипа Заяця гарно відспівав псалом „Сенині", Боже Великий" і „О, спомагай нас Діво Маріє".

Парафіянин

Степан Куропась

ШІКАҐОВСЬКА ХРОНІКА

Листопадове Свято відбулося у нас в неділю, дня 9-го листопада, як звичайно в Школі Шопена. Прийшло на свято 800 людей, — отож слава про Листопадовий Зрив в Шікаґо не пропала.

Знаю, що це дуже непопулярне серед українського суспільства подавати критичні завваги відносно наших імпрез. У критиці добачується зараз брак доброї волі. Проте треба таки критикувати, щоб краще себе пізнати.

Листопадовий Зрив, подія революційна, повна посвяти і життя, подія додатня! Ще живуть по всій Америці учасники листопадових днів. Є й у нас старшини, полковники, є навіть один генерал, що брали активну участь в українських визвольних змаганнях. Тому при влаштовуванню листопадових роковин треба всіх тих, що ще живуть, ставити на сцену як живих свідків недавнього минулого, бо незабаром й їх не стане! Вони повинні відкривати таке свято, виголошувати реферати, вони повинні й закінчувати.

Листопадове Свято виглядало у нас цього року, як поминки. Реферат п. Пасіки був прочитанням реєстру дат й осіб. Мені здається, що реферат про Листопадовий Зрив. без витягнення консеквенцій, без зображення 1-го листопаду, як великого масового підйому духа на Західній Україні, не підносить учасників академії на дусі, а цей дух дуже потрібний для піддержки цілого нашого тут життя.

Перший раз побачили ми на сцені й чули милий спів пані Марії Ґудзій. Де досі скривався цей талант й звідки він між нами взявся, мені невідомо. Хор „Сурма”, що має 30 добрих співаків, відспівав кілька стрілецьких пісень, добре дібраних для того роду свята.

Дохід з листопадового свята чомусь не призначено на Народний Фонд, як цього жадають поклики УККА!

Інж. Осип Бойдуник, містопредсідник У. Н. Ради і член Проводу ОУН побув у нашому місті 10 днів. За цей час він відвідав українські церкви й їх парохів: ігумена ЧСВВ о. д-ра Гавліча, о. Мицика, Об'єднання Українських Ветеранів, Добрус, Ліґу Американців Українського Походження, ОДВУ, Студентське Товариство. Мав доповідь у університеті Нотр-Дейм в Савт-Бенд, Індіяна, та доповідь на вічу, що його влаштовували спільно 2-й й 52-й відділи ОДВУ з Ліґою Американців. Інж Бойдуника відвідали кореспонденти американських газет Дейлі Нюс і Геральд Амерікен та помістили короткий репортаж. З віча була окрема знимка в Геральд-Амерікен. Гостя прощала громада окремим бенкетом в Українській Бесіді, на який прибуло 140 осіб.

Володимир Кисілевський, член 106-го відділу УНСоюзу, зійшов передчасно в могилу, бо не видержало серце. Покійний був тихої вдачі, не мав ворогів й жив праведним життям українського патріота. На Україні служив вірно „Народній Торговлі”, як інспектор, й як такого прощав його на цвинтарі дир. Гриць Масник. До УНСоюзу вступив разом з цілою ріднею зараз по приїзді до Америки. Під час теперішньої кампанії УНСоюзу за новими членами треба всім тим, що ще чекають й відкладають своє членство в УНСоюзі, пам'ятати, що „порох єси й в порох обернешся”.

Обов'язок супроти „Союзівки” найкраще виконав пластовий 472-й відділ УНСоюзу. І так наймолодший з 27 відділів нашого району, що разом числять 6 і пів тисяч членів, перший заплатив по долярові від кожного члена на „Союзівку”. Приклад гідний наслідування! Пам'ятаймо, що не псевдо - патріотичні промови про те, що „ми давали”, а тільки дальша жертвенність на народні цілі є будуючим чинником в українській праці в Америці.

Цикль викладів на різні теми започаткувала „Учительська Громада” в Українській Бесіді. Інавґураційну доповідь про Правду виголосив о. д-р І. Маркевич ЧСВВ. Було товариське прийняття і музична програма. Відчити відбуваються на наукові й громадські теми. В неділю 9 листопада мав доповідь д-р Витанович на тему потреби реорганізації нашого громадянського життя. Дуже інтересний відчит, в якому прелеґент слушно підхопив, що із-за браку гієрархії серед нашого суспільства не можемо марнувати засобів й дуплікувати наше життя. Є потреба комасації деяких наших понять й дій! Українське життя поділив проф. Витанович на сектори політичний, харитативний, культурно-освітний, інформативно - освітомлюючий, господарський й товариськоімпрезовий. Всі ті сектори є важні й потрібні, якщо маємо жити повним життям. Тема дуже велика й цікава, на яку прийшло 70 осіб, що не нудьгували, а дискутували над реорганізацією нашого життя, яке поліпшить провідна верства нації, що не грає струсячої політики з піском, а тверезо дивиться на те, де є недомагання.

Польський генерал Юзеф Галлер мав в Шікаґо віче для Польонії, з нагоди 35-ліття організації польської армії в Америці. Як відомо, в Америці зрекрутовано 30 тисяч цеі армії, яка разом з відділами зорганізованими у Франції, в силі 100,000 баґнетів виперла українську армію за Збруч. Сумної слави командир „блакитної” армії, приїхав до Шікаґо пригорбленим старцем.

Не викликає він вже заінтересування серед американських репортерів, не має він нічого нового до сказання, бо сидить на еміґрації й покутує за гріхи свої й свого народу. Тому й на пресову конференцію з ним ніхто не прийшов. По вічу в Нортверст Арморі питали його кореспонденти, що він думає про західні границі Польщі. Галлер відповів, що вони є ненарушимі й якби західний світ хотів їх нарушити, то Польща мусіла б тоді стати по стороні Совєтської Росії. Ціла візита бундючного колись генерала перейшла в атмосфері повного незаінтересування з боку поляків й американців.

Рома Прийма не минула й нашого міста. Дала нам два виступи, в суботу й неділю 25-26 жовтня. Коли мова про публіку, то мала на обох виступах успіх. На Рому Прийму треба дивитися, як на добре виповнення прогалини в тому секторі українського мистецтва. Бо є у нас, дякувати Богу, мистців чимало, більших й менших солістів, музичних мистців, театральних велитнів й звичайних акторів. Треба подивляти Рому, що вибрала те невдячне у нас поле. Рома Прийма є чільним й сильним репрезентантом танку й його інтерпретації не лише серед українців, але й інших народів.

40-ліття 100 відділу У. Н. Союзу в Ґері, Індіяна, що відбулося в суботу, 25 жовтня, належить до тих рідких імпрез, що остають в пам'яті людини на довгі роки. Бо представте собі гурт людей що створили українську твердиню серед пісків Індіяни. Та ж сорок літ тому не було ще й міста Ґері на мапі! Було мале село на пісках, яке вітри то засипали, то відслоняли. Село, що існувало всього 6 літ, що не мало фабричних коминів теперішности, що не продукувало 10-тої частини сталі Злучених Держав. Було це собі мале „фронтір тавн”, де не було до чого навіть коней прив'язати, бо „вища культура” вирубала дубові ліси й не було деревини!

Серед таких обставин творили наші люди, що приїхали з Пенсилвенії за роботою, відділ УНСоюзу. І створили! Був я на іхньому сорок-літньому ювілею. В громаді, де є велика сила карпатських українців (до нині ще русинів), які мають величаву церкву й інші парохіяльні забудування, вся українська праця спочивала на плечах відділу УНСоюзу. Довголітний секретар й душа відділу, п. Цебак, мав короткий звіт з діяльности відділу. Він підчеркнув, що й тоді не їхали люди до Америки по золоте руно, а тікали з рідних земель від таких благодатей як рільничий страйк, криваві вибори, голод, голод на землю, і не завжди відразу знаходили можливість заробітку. Тому блукали по Америці й шукали долі. Через Ґері переїхали сотні українських родин, побули трохи й від'їхали, бо не було тут української громади зі всіми прероґативами, потрібними до життя! Відділ 100-й за час свого існування брав участь у всіх українських імпрезах в Америці, льокального й національного значення. На народні цілі в краю, як Просвіта, Рідна Школа, Визвольний Фонд, Укр. Черв. Хрест, Народня Позичка, йшла все коляда й принаґідні збірки. Відділ апелював телеграфічно до през. Вилсона в справі самостійности України, а в 1919 році, коли по всій Америці проголошено Український День, всі члени 100-го відділу У. Н. Союзу покинули працю й пішли з пушками за збіркою на Український фонд. Та ті піонери — говорив дальше п. Цебак — тепер знемагають, старіються й відходять, але відходять з переконанням, що добре служили інтересам України на північних пісках Індіяни. Предсідник відділу п. Лавровський, той, якого все й всюди посилала громада з Ґері як делеґата, ствердив, що у відділі є порядок й є кілька добрих новоприбувших українців, що помагають старим. Привіти для 100 відділу складали особисто: Антін Миленький від 335-го відділу з Гарвей, Гриць Масник від 472-го відділу з Шікаґо, й Микола Ткачук від Окружної Управи відділів УНСоюзу з Шікаґо.

Святочний реферат мав головний контрольор Степан Куропась. Він порівняв народження 100-го відділу на пісках Індіяни з народженням 1-го відділу УНСоюзу в Шамокін, Па., 20 літ скоріше, та вказав на ту велику ідею У. Н. Союзу, що перемогла в кожному стейті. Перемогла не лише тому, що апелювала до людей своєю простолінійностю, але й тому, що все знаходила добрих й завзятих працівників, таких як Цебак й Лавровський в Ґері, на яких можна було будувати Союзове й народне життя.

Завдяки тій праці УНСоюз є сьогодні твердинею Українства в Америці.

По концертовій програмі в дружній атмосфері відбулася товариська забава.

Виступ Ігоря Білогруда в неділю, дня 2 листопада в Кімбол Гол був дуже імпозантний.

Ігор Білогруд піяніст совєтського виховання. До Німеччини прийшов скитальцем і доповнював студії у знаній німецькій музичній консерваторії в Гайдельберзі. Це не звичайний піяніст, а майстер, якого слухає з насолодою не лише музично образована, али й „сіра” людина. Рух його пальців такий, що коли грає одну пісню, то здається, що його друга рука дає десь далеко другий концерт, що його чусте, а все це зливається в гарну симфонію. Такого піяніста завжди хочеться слухати! Виступ п. Ігора Білогруда зааранжував Український Мистецький Клюб, в програмі якого є того роду праця.

По виборах — настала в нас тишина, та сама, що була й під час виборів. На адресу українців нашої метрополії можна правду сказати, що вони не допомогли вибрати Айзенгавера й не помогли завалити Стівенсона. Не було в нас не одного республіканського або демократичного виборчого віча, на якому ми змагалися б за одного чи другого кандидата. Тому важко буде в будучині дістати визначних американських бесідників на наші імпрези! Адвокат Пелехович від себе скликав віче для повітового прокуратора республіканця Бірдслі, який на жаль, провалився. Але добра воля для доброго кандидата була виявлена.

ПЕВНІШЕ

— Хочу піти до ворожки і не знаю, чи йти до такої, що ворожить з руки, чи до тої, що читає з думок?

— Иди до тої, що ворожить з руки, бо руку ти напевно маєш.

• РОЗШУКИ •

ДЕМКО МОСКВА з Ожидова, пов. Золочів, шукає приятелів і знайомих. Зокрема шукаю: Василя Чаплю, Клима Косановського, Пилипа Подоляника, Ярослава Яцківа, Окопного з жінкою, Масного з Канади, Омеляна Макогона, Славка Іськова, Івана Харчука, Крохмалюка, Осипу Тарнавську з Німеччини амер. зона. Ці всі люди були в Німеччині і в Австрії, а тепер багато з них, може, є в Америці. За вістку буду вдячний. Моя адреса: DEMKO MOSCVA, 1800 Blue Hills Ave. Ext., Bloomfield, Conn.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗУ!

ТАРЗАН, ч. 2960. Змова о півночі.

„Тихо! Вартівник надходе!”, бурмотів раторіян. „Говоритимемо вночі”, шептав Тарзан. „Коли ми прикуті до нар”.

І тієї ночі, коли вартівники спали, а невільники були прикуті до своїх ліжок, Тарзан заприсяг їх на мовчанку, а потім сказав їм про свій плян утечі.

„Цей ключ”, шептав Тарзан, „звільнить вас”. „Але ми не можемо його дістати”, спречався один в'язень. „Можливо, я зможу”, відповів Тарзан. „Коли прийде час”.